

Savaş, şiddet ve bellek üzerine

Fark ettiğimiz küçük bir ayrıntı hayatımızı değiştirebilir.

Turan Horzum

"Frankfurt Kitap Fuarı'nda Filistinli yazar Adania Shibli'ye "Küçük Bir Ayrıntı" adlı romanı için ödül verilmesi planlanan tören, İsrail-Filistin arasında devam eden çatışmalar nedeniyle iptal edildi."

Gazetelerde çıkan bu haber 2023 yılı ekim ayına ait 7 Ekim'de başlayan bu savaş dört aydır sürüyor ve Filistinlilerden ölenlerin sayısı otuz bine yaklaşiyor. Bu anlamda sözünü edeceğimiz roman yeniden gündeme geldi.

1949 yazında, Filistinlilerin 700 bin kişinin sürülmesine sebep olan Nakba felaketinin yasını tuttuğu, İsrail'in illerine ise Bağımsızlık Savaşı'nı kutladığı bir dönemde

başlar roman. Bir grup bedeviyi Negev Çölü'nde katleden İsrail askerleri, aralarında yer alan, katliamdan tesadüf kurtulan bir kızı yanlarına alarak kamplarına götürürler. Büyük trajedi bundan sonra baslar. Önce kızı işlerinde kullanırlar, daha sonra sırayla tecavüz ederler: "... saat dokuz buçuk gibi yeniden ayağa kalktı ve herkesin sessiz olmasını istedi. Gözleri ve yüzü kıpkırmı-

zıydı. Onlara bugün kampa getirdikleri kızdan bahsederek onunla oynayan birçok asker olduğunu söyledi. O ana kadar çadıra egemen olan neşe yerini derin bir sessizliğe bıraktı... Bir süre sonra yeniden konuştu ve herkesi şu iki seçenektan birini seçmeye davet etti: Kızı mutfakta çalıştırmak ya da herkesin kızla yolunu bulmasına imkan tanımak... Askerler bir süre şaşkınlıkla baktılar... fakat gitgede sesler yükselmeye başladı ve çok geçmeden ikinci seçeneği isteyen coşkulu bir bağışmaya döndü."

Bununla kalmaz kızı katledip kuma gömerler. Yıllar yıllar sonra, kimileri ne göre tarihteki küçük bir ayrıntı olan bu olayın peşine

Ramallah'tan genç bir kadın düşüyor ve hissettikleri sayfalara dökülmeye başlıyor. Filistinli yazar Adania Shibli'nin tıyler ürpertici son romanı Küçük Bir Ayrıntı 2021 yılında Can Yayınları etiketiyle Türkçeye çevriliyor. Filistin'e karşı uygulanan mülksüzleştirme, işgal ve süregelen silme/yetkisizleştirme politikalarında bir halkın sindirmesi zor dene-

yimlerine yakından bakan metin; aday gösterildiği Uluslararası Booker Ödülleri tarafından "savaş, şiddet ve bellek üzerine akıldan çıkmayan bir mediyasyon" olarak tarif ediliyor. Kanlı tarihten bir parça iki bölümde, iki isimsiz anlatıcıyla aktarılıyor: İsraili bir psikopat ve Filistinli, otizm spektrumundaki amatör bir dedektif.

Yazar olayları ve durumları yalın, engelsiz akan su misali hızlı ve görünür anlatıyor. İroni, be-timleme yok denecek kadar az. Bu da romanı bir hayli sürükleyici yapıyor. Doğrudan Filistin'i anlatıyor olsa da metin evrensel nitelikler taşıyor. Bu konuda Adania Shibli şöyle diyor: "Filistin edebiyatını oluşturuyor ama edebiyatım Filistin ile ilgili değil. Adaletsizliğin, acının ve alçalmannın normalleştirilmesinin bir koşulu olarak

Filistin'in içinde ve dışında daha çok. Dilin sınırlarını ortaya koyuyor." derken, ayrıcalıkların ayrıcalıklarına asla riske atmadığı bir politik düzende yalnızca acı çeken halkla ilgilendiğini, çünkü birbirlerinden başka kimselerinin olmadığı düşünüyor.

Politik yönünden çok edebi gücünü ön plana çıkardığı fakat politikadan da asla azade etmediği belli olan romanı, dilin sınırlarını kullanarak acı kavramını daha geniş bir spektrumdan ifade etmekte. Küçük Bir Ayrıntı'nın J. M. Coetzee ve Pankaj Mishra dâhil birçok güçlü yazar tarafından övgülerle karşılandığını da ekleyelim. Sanatın özellikle edebiyatın bel-lekleri tazelediğini, yok sayılan, örtülme çalışılan tüm olumsuzlukları bize gösterdiğini bu roman çok iyi anlatıyor.

Edebi zevk tamam ama insani dramları görmezden gelmeyin.

**Küçük Bir Ayrıntı
Adania Shibli**

Adania Shibli

DÜNYANIN BÜYÜSÜ

Hazırlayan:
Turan Horzum

HİKÂYELERİN BÜYÜSÜ

...Dala bir serçe kondu. Gagasında havayı tekmeleyen yeşil bir çekirge. Yuvaran serçe yavrularının haykırışı ko-ptu. Yılan başını çevirip kapkara gözlerini serçeye dikti, ağaca sarılıp tırmandı. Rüzgâr esti, yapraklar hışırdadı. ...Yılan durdu. Yuvaran üç karış aşağısında öten cırcırböceğiyle göz göze geldi. Tısladı. Ağacın gövdesine bir iki tur sarılıp ileri doğru uzattığı başını ağaç kovuğundaki serçe yuvasına soktu. Daha tüylenmiş serçe yavrularını art arda yuttu. Serçeler çaresizlikle ağacın etrafında uçtu. Son yavruyu yutmadan başını yuvadan çıkarıp serçelere tıslayacakken, kartalın gölgesi yaprakların üstünden kayarak ağacın gövdesine, yılanın üstüne düştü. Yılan kaskatı kesildi. Ağzında çırpınan serçe yavrusu düştü. Çat diye bir sesle birlikte cırcırböceğinin sesi kesildi. Cırcırböceğinin ezilmiş gövdesi kuruyup sararmış otların arasına düştü.

Günün Birinde
Yavuz EKİNCİ

YAZARIN BÜYÜSÜ

İnsanlığın ortak hafızası mitlerdir. Onlar olmadan düşünemeyiz. Yazarlığımın ilk günlerinden beri sırtımı hep mitlere dayadım. Mitlere, efsanelere karşı büyük bir düşkünlüğüm var. Eski metinleri sıklıkla okurum. O metinleri okurken benden binlerce yıl önce yaşamış insanların da bir zamanlar bu metinleri okuduğunu düşünürüm. Okurken ne düşündüklerini merak ederim. Yazarken her daim Mezopotamya'nın, Anadolu'nun seslerine kulak veririm.

Yavuz Ekinci

Yavuz EKİNCİ

UYKUDAN ÖNCE

Bu sayıda tanıtacağımız kitap:

'Sınıfta İsyan Var'

Sınıfta İsyan Var: Ödev İstemiyoruz! Sam ve arkadaşlarının çocukluklarını yaşama arzusunun ve şairliği hukuk mücadelelerini anlatıyor. Öğretmenlerin tavsiye ettiği ve kendisi de öğretmen olan Steven Frank'ın kaleminden öğretici bir çocuk romanı: Öğrenme arzusunun ödevi ihtiyacı yoktur.

Sınıfta İsyan Var
Steven B. Frank
Notabene yayınları

SÖZE DÜŞEN

VAROLUŞUN İZİNDE CAMUS OKUMALARI

Erinç Büyükaşık

Varoluşçuluk, düşünceleriyle çağlar ötesine ışık saçan bir felsefi meydan okuma. Kelimelerin dansıyla kavranan bir anlam evreni, "l'existence"nin esrarengiz yollarında dolaşarak, varoluşun gizemine sırlı bir dokunuş katıyor. Edebi bir serüvenin kapıları, bu derin düşünce akımının etimolojik köklerine açılıyor.

Bu felsefi yolculuğun merkezinde, insanın kendi varoluşunu sorgulama arzusu duruyor. "Nereden geldik, nereye gidiyoruz?" gibi kadim sorular, varoluşçuların kaleminden, çırpıcı bir ritimle dile geliyor. Yazma eylemi, bir gözün varlığını hissettiren bir bilinçle örülü; varoluşun anlamını kavramaya yönelik bir bakışın izdüşümü olarak beliriyor.

"Edebi göz" dedikleri, dünyayı edilgen bir nesne olmaktan çıkarıp, varoluşun anlamını kavramamıza rehberlik eden bir bakışa işaret ediyor. Zamanın ötesinde bir yolculuk, yazılan zamanın, yaşanan zamanın tanıklığını yaparak, varoluşun derin sularına dalmamıza olanak tanıyor.

● 20.yüzyılın karanlık gökyüzünde

parlayan varoluşçuluk yıldızı, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, sanayileşme, kentleşme gibi toplumsal depremlerle bütünüleşiyor. Antik dünyanın bir parçası olan insan, Ortaçağ'da Tanrı'ya, Yeniçağ'da ise akıl ve iradeye bağlanıyor. Ancak, günümüzde birey, bu iyimser dayanakları kaybederek yabancılaşmış bir durumda buluyor kendini.

Varoluşçuluğun doğuşu, bireyin içsel yalnızlık, çaresizlik ve aşağılanma içinde kaybolduğu, hayatın anlamsızlığını hissettiği İkinci Dünya Savaşı'nın ardından meydana geliyor. Varoluşçuluk, bu içsel kaosun içinde isyan bayrağını çekiyor, bireyi varoluşun derin sularından çıkarma arzusuyla yanıp tutuşuyor.

Yazarın yolculuğu, "varoluş üzerine" ezeli ve ebedi tartışmalarını temelde bireye dair şu sav üzerinden ortaya koyar: Birey, bu derin düşünce okyanusunda varlığını yaşamanın ve hayatı yeniden üretmenin de derdine düşer bir biçimde.

Albert Camus'un absürt anlayışı, varoluşun çıkmazı karşısında bireyin içsel çatışmalarını yansıtır. Camus'un eserlerinde tarihle hesaplaşma arzusu, tarihten kur-

tulma düşüncesi, onun kaleminden süzülen özgün bir direnişin izlerini taşıyor. Meursault'un hücrelerinde beklerken, ölümü kabullenirken, içsel bir çatışmanın eşliğinde duruyor. Bu çatışma, Camus'un ifadesiyle, umudun karanlık ve yalnız sevincini içeriyor.

Varoluşçuluğun tınısı, Sartre'ın bilincin önce absürtü yaratmasıyla ve Camus'un Tanrı'nın yokluğunun doğrudan neden olduğu absürtü vurgulamasıyla belirginleşiyor. Bu çerçevede, bireyin varoluşsal çıkmazdan kurtulma çabası, varoluşçu felsefenin temelini oluşturuyor. Savaşmak, kendini gerçekleştirmek, varoluşun anlamını yaratmaktır.

Camus'un tarihten kurtulma arzusu, özgün bir direnişle yoğunlaşmış bir bakış açısını temsil eder. Bireyin varoluşun çıkmazında bir çıkış yolu bulma arzusu, bireyin kendi iç dünyasındaki savaşı karşısına çıkar nihayetinde. Varoluşçu felsefe, bu savaşın içinden geçerek, bireye yeni bir anlam arayışının kapılarını aralar bunun beraberinde.

Edebi bir özgünlükle bezenmiş varoluşçuluk, insanın dünya ve ötekiyle kurduğu ilişkinin absürtle buluştuğu bir sahnede, varoluşun

anlamını aramaya devam ediyor. İçsel çatışmaların dansıyla yoğunlaşmış bu felsefi serüven, bireyin varoluşsal derinliklerine dair etkileyici bir yolculuğa davet ediyor. Düşünmektedir. Ancak günümüzde birey artık bu iyimser dayanakları kaybetmiş durumdadır.

20. Yüzyıl'da yaşanan savaşlar ve toplumsal bunalımlar, iki büyük dünya savaşını dâhil olmadıkları halde yaşama bireyleri gerçeklikten uzaklaştırmış, hayatın monoton, kişisel olmayan, başkalarının kurduğu istikamette giden bir yapıya sokmuş, değerlerini kaybetmelerine ve toplumsal bir bunalım yaşamalarına neden olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bireyin yaşadığı yalnızlaştırıcı, sefil, çaresiz ve aşağılayıcı durum varoluşçuların isyan bayrağını çekmesine neden olmuştur doğal olarak. Bu bağlamda varoluşçunun bugüne yansımaları benzer bir kaosun içindeki "politik ben" savaşların, acıların, yoksullaşmanın bedelini öderken sanki bir dehlizin içinde debelenmeye devam eder. Camus'un absürtünün ortaya çıkması için iki tarafa ihtiyaç vardır: insan ve dünya.

(Devamı izgazete.net'te)

ANNE BABA KÜTÜPHANESİ

SENİNLE BAŞLAMADI

Doç. Dr. Ümit Arslan
Uzm. Psk. Danışman Öznur Aydın
Psikolog Seray Bingöl

Asıl travmayı yaşayan kişi hayatını kaybetmiş, hikâyesinin üstünü örtmüş olsa bile ona ait tecrübe, anı ve hislerle yaşamaya devam eder.

Bu kitapla kalıtsal aile travmalarımızın kim olduğumuza etkilerini ve yaşanan bu sorunların üstesinden nasıl gelmemiz gerektiğini okuyoruz. Üç kuşağın önemini öğreniyoruz. Anneannemiz, annemiz ve biz ya da dedemiz, babamız ve biz. Kitapta onların yaşadığı ya da derinden etkilen-

dikleri şeylerin (genellikle çözülmemeyen, iz bırakan olayların) bizim hayatımıza, kişiliğimize nasıl etki ettiğini daha iyi anlıyoruz.

Travmalarımız bizlerde izler bırakır. Bazen bir bakış, bazen bir gülüş bazen de duygu yüklü sözler aslında bu izlerin yansımasıdır. Bu yansıma kitapta çekirdek dil kavramı olarak ele alınmaktadır. Çekirdek dil; hem sözel hem de sözel olmayan ifadeleri içerir. Bazen söylemler, bazen titremeler, hissedilen sancılar çekirdek dili oluşturur. Bu dili açıklanmamış, ortaya çıkmamış yaralarımızı, anılarımızı ortaya çıkarır. Bunları anlamlandırılmamıza yardımcı olur.

Mark Wolynn kitapta hayatın akışını kesen dört bilinçaltı temasından bahseder. Bunlar: ebeveyn ile birleşmek, ebeveyni reddetmek, anne ile kopan bağ ve anne babamız dışında aile sistemimizdeki bir aile bireyiyle özdeşleşmek. Ebeveyn ile birleşme kavramı; ebeveynlerimizden birinin duygu, düşünce ya da davranışlarını kendi üstüne almaktır. Ebeveynlerimizin yaşadığı bu durumları içimizde hissetmek, içselleştirmek olarak da görülebilir. Ebeveyni reddetmek; ebeveynlerimizi yok saymak, onları görmezden gelmektir. Anne ile kopan bağ ise,

anneyle erken dönemde kurulamayan bağıdır. Eğer annenize karşı güvenli bir bağlanmanız yoksa bu da hayat akışınızı sekteye uğratar. Son olarak da anne baba dışındaki aile sisteminden bir bireyle özdeşleşmeyi içeriyor. Bu kavram da anne babanız dışındaki kuşaktan herhangi bir bireyin yaşadığı travmaları ya da kişilik özelliklerini sahiplenmektir.

Kitabın önemli bir yanı da yazılı egzersizler yer vermesidir. Bu egzersizler, kendinizi bahsedilen kalıtsal travmalardan uzak tutmak ya da iyileşme sürecine katkı sağlama amacıyla oluşturulmuştur. Yeniden bağ kurmak için iyileştirici

cümleler kullanmanın gerekliliğine değinir kitap. Kullanılan dilin önemli olması, kendimizi telkin etme şeklimizin bizim üzerimizdeki etkisidir.

Unutmayın! Sizinle başlamadı ama sizinle sona erecek. Bu travmaları çözmek, başka nesillere aktarılmasını engellemek yine sizin elinizde. Ebeveynleriniz tarafından az sevilmiş, belki de görülmemiş olabilirsiniz. Haydi şimdi bu döngüyü kırarak, kendi çocuklarınıza "kalcı" travmalar bırakmayalım. Bugün güzel bir başlangıç yapalım. Kitapta da yer aldığı gibi "Girmekten korktuğunuz mağara, aradığımız hazinayı barındırır." Kendi travmalarımızı çözümlenerek, çocuklarımıza hazine sunabiliriz.

Mark Wolynn, Sola Unitas Yayınları, 280 Sayfa, 2016

